

ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jozefa Štefanka a členiek senátu JUDr. Ivany Izakovičovej a JUDr. Anny Petruľákovvej v právnej veci žalobcu: **P.** a.s., N. IČO: X., zast. advokátom JUDr. J., F.N. proti žalovanému: **JUDr. E.**, správca konkurznej podstaty úpadcu **R.- firma L.,N.N.**, IČO: X., o **určenie neplatnosti hospodárskej zmluvy**, na dovolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 10. júna 2009, č. k. 15Cob 238/2008-265, takto

r o z h o d o l:

Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu **z a m i e t a**.
Žalovanému nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e:

Napadnutým rozsudkom krajský súd ako súd odvolací rozsudok Okresného súdu Nitra, č. k. 20Cb/110/98-169 zo dňa 17.10.2001 potvrdil, žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznal a pripustil proti tomuto rozsudku dovolanie.

V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že súd prvého stupňa rozhodol o podanej žalobe na určenie neplatnosti hospodárskej zmluvy o prevode vlastníctva a návrhu na vydanie predbežného opatrenia tak, že žalobu zamietol a súčasne zamietol návrh na nariadenie predbežného opatrenia a žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov konania v sume 1 140 Sk, keď mal preukázané, že dňa 30.10.1991 došlo medzi žalobcom a firmou L. k uzavretiu Hospodárskej zmluvy č. 4/91 a teda k vzniku právneho vzťahu došlo pred dňom 1.1.1992, kedy nadobudol účinnosť Obchodný zákonník, a preto sa vec musela posúdiť podľa predpisov účinných pred 1.1.1992 s odkazom na ustanovenie § 763 ods. 1 Obchodného zákonníka. Žalobca bol zapísaný do obchodného registra dňom 1.1.1991, pričom bol založený podľa zák. č. 104/1990 Zb. o akciových spoločnostiach. V prejednáwanej veci nebolo možné na posudzovaný právny vzťah aplikovať zák. č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby, pretože predmetom Hospodárskej zmluvy č. 4/91 nebol taký majetok, ktorý by spadal pod režim tejto právnej normy. Súd prvého stupňa ďalej zistil z obsahu hospodárskej zmluvy, že táto má všetky náležitosti vyžadované v zmysle ustanovenia § 347 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka a v konaní nebol zistený rozpor právneho úkonu s obsahom alebo účelom právneho predpisu, obchádzanie právneho predpisu, prípadne nemožnosť plnenia. Nakoľko teda súd prvého stupňa nezistil dôvod, pre ktorý by bola hospodárska zmluva absolútne neplatná, považoval podanú žalobu za nedôvodnú.

Na odvolanie žalobcu odvolací súd rozhodol vo veci rozsudkom zo dňa 10. júna 2009, č. k. 15 Cob 238/2008-265 tak, že rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a pripustil vo veci dovolanie, keď za právne významnú skutočnosť pre rozhodnutie vo veci samej považoval ustálenie zákonnej podmienky potreby registrácie štátnym notárstvom zmluvy, predmetom ktorej je prevod nehnuteľnej veci v zmysle ustanovenia § 134 ods. 2 Občianskeho zákonníka v znení účinnom v čase uzavretia predmetnej hospodárskej zmluvy medzi účastníkmi konania č. 4/91 zo dňa 30.10.1991. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd uviedol, že sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodneným rozhodnutím súdu prvého stupňa, mal za to, že súd prvého

stupňa zistil úplne a správne skutkový stav a ďalej uviedol, že žalovaný bol v čase uzavretia zmluvy v zmysle ustanovenia § 1 zák. č. 105/1990 Zb. podnikateľom, ktorý mal oprávnenie v zmysle ustanovenia § 5 tohto zákona nadobúdať majetok v neobmedzenom rozsahu za účelom podnikania, a preto sa nestotožnil s argumentáciou žalobcu, podľa ktorej žalovaný ako organizácia s právnou subjektivitou organizácie neexistoval v čase uzavretia zmluvy, nakoľko v zmysle ustanovenia § 1 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka tento upravuje vzťahy týkajúce sa podnikateľskej činnosti, okrem iného aj fyzických osôb oprávnených na túto činnosť podľa osobitných právnych predpisov, ktorým je aj zák. č. 105/1990 Zb. a teda žalovaného možno nepochybne považovať za organizáciu s právnou subjektivitou. Potrebu registrácie zmluvy o prevode nehnuteľností štátnym notárstvom v zmysle ustanovenia § 134 ods. 2 Občianskeho zákonníka vylučuje prevod nehnuteľností zmluvou do socialistického vlastníctva. V danom prípade odvolací súd dospel k záveru, že účinnosť hospodárskej zmluvy uzavretej medzi účastníkmi konania č. 4/91 zo dňa 30.10.1991 nastala aj bez jej registrácie štátnym notárstvom. Odvolací súd sa stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvého stupňa aj v časti rozhodnutia o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia s tým, že rozhodnutím vo veci samej v prípade zamietnutia žaloby zanikajú prípadné dôvody na nariadenie predbežného opatrenia v zmysle § 102 ods. 1 O.s.p.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca z dôvodu podľa § 238 ods. 3 O.s.p. a § 241 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku, keď namietal, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Navrhol napadnutý rozsudok zmeniť a vyhovieť podanej žalobe a priznať žalobcovi náhradu trov konania.

V podanom dovolaní uviedol, že základným právnym predpisom upravujúcim právne pomery podnikateľa v rozhodnom čase bol zákon č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov v znení zákona č. 219/1991 Zb. a zákona č. 237/1991 Zb. Dovolateľ má za to, že zákon o súkromnom podnikaní mal postavenie *lex specialis* vo vzťahu k Hospodárskemu zákonníku a Občianskemu zákonníku. Prijatím zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, ktorý nadobudol účinnosť dňa 01.01.1992, došlo k zrušeniu väčšiny ustanovení zákona o súkromnom podnikaní. Právny záver odvolacieho súdu o tom, že občan podnikateľ nadobúdal veci slúžiace na podnikanie do socialistického vlastníctva, dovolateľ považuje za nesprávny, keď uviedol, že na tieto veci vo vlastníctve občana podnikateľa sa podľa zákona o súkromnom podnikaní výslovne vzťahoval Občiansky zákonník, a to úpravou obsiahnutou v ust. § 14 ods. 1 a § 15 ods. 1 zákona o súkromnom podnikaní, ktorými sa súdy

nezaoberali. Ďalej v dovolaní uviedol, že považuje otázku registrácie zmluvy o prevode nehnuteľností na občana podnikateľa štátnym notárstvom za právne významnú pre rozhodnutie vo veci samej. Ustálenie zákonnej podmienky potreby registrácie zmluvy štátnym notárstvom je dôležité a z toho dôvodu je potrebné ako primárnu vyriešiť tú otázku, či občan podnikateľ nadobúdal, resp. vôbec mohol nadobúdať veci do socialistického vlastníctva alebo nie. V tejto súvislosti poukázal na skutočnosť, že v dôsledku zákona č. 100/1990 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 100/1960 Zb. Ústava Česko-slovenskej federatívnej republiky a ústavný zákon č. 143/1968 Zb. o československej federácii, ktorý nadobudol účinnosť dňa 23.04.1990, došlo k zjednoteniu vlastníckeho práva a zániku jeho delenia na jednotlivé druhy a formy. Zákon č. 103/1990 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa Hospodársky zákonník, ktorý nadobudol účinnosť dňa 01.05.1990, popritom úplne vypustil pojem socialistické vlastníctvo z textu Hospodárskeho zákonníka. Podľa názoru dovolateľa nehnuteľnosti boli prevádzané na žalovaného zmluvou, ktorá podľa § 134 ods. 2 Občianskeho zákonníka podliehala registrácii štátnym notárstvom. Pokiaľ takáto zmluva o prevode nehnuteľností nebola registrovaná štátnym notárstvom, nestala sa účinnou. Ďalej v dovolaní namietol, že vôľa žalovaného kúpiť nehnuteľnosti nebola vážna. Tieto mal záujem kúpiť jeho otec, ale zmluvu podpísal žalovaný z dôvodu potreby vyhnutia sa registrácii zmluvy štátnym notárstvom. Taktiež namietal, že zmluva č. 4/91-Bú-práv. obchádzala vtedy platné a účinné zákony, ako aj samotnú Ústavu Českej a Slovenskej federatívnej republiky. Podľa vyjadrenia vtedajšieho riaditeľa žalobcu Ing. H. v spoločnosti existoval záujem zbaviť sa čo najrýchlejšie podľa neho stratových nehnuteľností, ale s Ing. L. nevedeli uzavrieť platnú a účinnú kúpnu zmluvu, ktorá evidentne podliehala registrácii štátnym notárstvom. Preto s vedomím, že štátne notárstvo túto nezaregistruje, pristúpili k tomu, že ďalšiu zmluvu podpísal žalovaný.

Žalovaný navrhol potvrdiť rozsudok krajského súdu, zrejme mal na mysli dovolanie žalobcu zamietnuť. Poukázal na závery odvolacieho súdu, s ktorými sa stotožnil. Ďalej uviedol, že zákon č. 109/1964 Zb. postavil na jednu úroveň organizáciu R., teda neštátny subjekt, ako aj jeho vlastníctvo s vlastníctvom socialistickým, teda sa naň vzťahoval rovnaký právny režim.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací /§ 10a ods. 1 O.s.p./ preskúmal vec podľa ust. § 242 ods. 1 O.s.p. a po prejednaní dovolania podľa § 243a ods. 1 O.s.p. bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že dovolanie žalobcu nie je dôvodné.

Predmetom dovolacieho konania je vyriešenie otázky zásadného právneho významu, tak ako túto formuloval odvolací súd, a to ustálenie zákonnej podmienky potreby registrácie štátnym notárstvom zmluvy, predmetom ktorej je prevod nehnuteľnej veci v zmysle ust. § 134 ods. 2 Občianskeho zákonníka v znení účinnom v čase uzavretia predmetnej hospodárskej zmluvy medzi účastníkmi konania č. 4/91 zo dňa 30.10.1991.

Podľa ust. § 15 ods. 1 zák. č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní, na veci vo vlastníctve podnikateľa slúžiace na podnikanie sa vzťahujú ustanovenia všeobecne záväzných právnych predpisov o osobnom vlastníctve a spoluvlastníctve, s výnimkou ustanovení Občianskeho zákonníka o zdroji, účele a o predmete osobného vlastníctva.

Podľa ust. § 1 ods. 1 Hospod. zák. č. 109/1964 v znení zák. č. 103/1990 Zb. platného a účinného v čase uzavretia zmluvy, Hospodársky zákonník upravuje vzťahy vznikajúce pri podnikateľskej činnosti právnických a fyzických osôb (ďalej len „organizácie“) oprávnených na túto činnosť podľa tohto zákona a osobitných právnych predpisov, vzťahy pri hospodárskom styku právnických osôb a majetkovú zodpovednosť v týchto vzťahoch.

Pri osobitných právnych predpisoch Hospodársky zákonník uvádza Zákon č. 158/1989 Zb. o bankách a sporiteľniach, Zákon č. 104/1990 Zb. o akciových spoločnostiach a Zákon č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov.

Podľa ust. § 153 ods. 1 Hospod. zák. hospodárska zmluva vzniká, ak dôjde k dohode o predmete a čase plnenia, prípadne o ďalších náležitostiach, o ktorých pri dojednávaní zmluvy niektorá z organizácií vyhlási, že dohoda o nich je nevyhnutná pre vznik zmluvy. Ak sa cena tvorí dohodou organizácií, vznikne zmluva, len ak dôjde k dohode o výške ceny alebo o spôsobe, akým sa určí.

Podľa Druhej hlavy Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení platnom a účinnom v čase uzavretia hospodárskej zmluvy zák. č. 509/1991 Zb. Prvého a Druhého oddielu, účastníkmi občianskoprávnych vzťahov sú občania, socialistické organizácie a štát.

Podľa ust. § 18 Obč. zák. v znení zák. č. 509/1991 Zb. Socialistickými organizáciami sú štátne, družstevné a spoločenské organizácie, ako aj iné organizácie, činnosť ktorých prispieva k rozvoju socialistických vzťahov.

Hospodársku zmluvu č. 4/91-Bu-práv. zo dňa 30.10.1991 o prevode hnuiteľných vecí a nehnuteľností uzavrela na strane predávajúceho P.,a.s. a na strane kupujúceho organizácia L., N., IČO: X., účastníkmi vzniknutého právneho vzťahu uzavretého na základe hospodárskej zmluvy o prevode vlastníctva podľa § 347 Hospodárskeho zákonníka boli akciová spoločnosť založená v zmysle zák. č. 104/1990 Zb. o akciových spoločnostiach a súkromný podnikateľ ustanovený v zmysle zák. č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov.

Z obsahu citovaných ustanovení Občianskeho zákonníka platného v čase uzavretia predmetnej hospodárskej zmluvy zo dňa 30.10.1991 žalobca a žalovaný neboli účastníkmi občianskoprávných vzťahov vzniknutých z predmetného právneho úkonu a z tohto dôvodu ani nemohli byť v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka posudzované. Právny vzťah účastníkov hospodárskej zmluvy zo dňa 30.10.1991 vzniknutý z tejto hospodárskej zmluvy bol vzťahom hospodársko-právnym upraveným Hospodárskym zákonníkom, ako to vyplýva z citovaného ust. § 1 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka. Žalobca vznikol dňom zápisu do obchodného registra dňa 1.1.1991 a bol založený podľa zákona č. 104/1990 Zb. o akciových spoločnostiach. Žalovaný, resp. úpadca vznikol zápisom do podnikového registra dňa 2.12.1990 podľa zákona č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov. Predmetný, napadnutý právny úkon, hospodársku zmluvu uzavretú medzi účastníkmi konania P. a.s., IČO: X. a L., N., IČO: X. ako právnickými osobami vzniknutými podľa osobitných predpisov je preto potrebné právne posudzovať podľa ustanovení Hospodárskeho zákonníka. Hospodársky zákonník ako všeobecný právny predpis upravujúci vzťahy vzniknuté medzi účastníkmi nemá osobitnú úpravu postupu právnej registrácie prevodu nehnuteľností štátnym notárstvom. Dovolací súd sa stotožnil s právnou argumentáciou dovolateľa v tom smere, že v dôsledku zmeny ústavného zákona č. 143/1968 Zb. a Ústavy zák. č. 100/1960 Zb. došlo k zjednoteniu vlastníckeho práva a zániku jeho delenia na jednotlivé druhy a formy a z tohto dôvodu nemohol pôvodný žalovaný nadobudnúť majetok do socialistického vlastníctva a nadobudnúť mohol vlastníctvo. V tomto smere teda ani úprava obsiahnutá v čase uzavretia hospodárskej zmluvy v Občianskom zákonníku, ani v zákone o súkromnom podnikaní (§ 15 ods. 1) presne nezodpovedá prijatej úprave zásadných ústavných zákonov. Preto v súlade s právnou úpravou vlastníckeho práva, ústavnými zákonmi platnými v čase uzavretia hospodárskej zmluvy je potrebné vykladať ust. § 15 ods. 1 zákona o súkromnom podnikaní v tom zmysle, že veci vo vlastníctve podnikateľa slúžiace na podnikanie sú upravené ustanoveniami všeobecne

záväzných právnych predpisov o vlastníctve, atď. Z tohto pohľadu výkladu potom je zrejmé, ako je už uvedené vyššie, že takýmto všeobecne záväzným právnym predpisom upravujúcim, okrem iných, vlastnícke vzťahy podnikajúcich fyzických osôb, je Hospodársky zákonník, ktorý osobitne nevyžaduje na platnosť prevodu nehnuteľného majetku podnikateľa registráciu štátnym notárstvom. Iné otázky zásadného právneho významu pre posúdenie veci neboli odvolacím súdom určené, a preto spôsobilé v dovolacom konaní sa nimi zaoberať.

Dovolací súd sa z uvedených dôvodov stotožnil so záverom odvolacieho súdu a dovolanie žalovaného v zmysle ust. § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

O náhrade trov konania rozhodol v zmysle ust. § 142 ods. 1 a § 243c O.s.p. tak, že v dovolacom konaní úspešnému žalovanému vznikol nárok na náhradu trov dovolacieho konania, trovy dovolacieho konania žalovanému nevznikli žiadne, tieto si v dovolacom konaní žalovaný nežiadal priznať, preto mu ich dovolací súd nepriznal.

P o u ě n i e: Proti tomuto rozsudku nie je opravný prostriedok prípustný.

V Bratislave 7. apríla 2010

JUDr. Jozef Štefanko, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Michaela Szöcsová